

SITAC

Box 553
371 23 Karlskrona
Tfn: 0455-33 63 00
Fax: 0455-206 88
E-post: info@sitac.se

Kontaktperson:
Peter Bengtsson,
tfn 0455-33 63 01
E-post: peter.
bengtsson@sitac.se

CE-märket står för fri cirkulation – inte kvalitet

I EU ska kapital, varor och arbetskraft cirkulera fritt. I Sverige är CE-märkning inom byggområdet frivillig och byggvaror som tillverkas i Sverige behöver inte CE-märkas annat än om de ska exporteras. Utländska varor som ska användas i Sverige kommer däremot i de flesta fall att vara CE-märkta. Denna märkning garanterar inte att produkten har alla de egenskaper med de kravnivåer som krävs i svenska byggregler.

Om byggvaror ska kunna tillåtas cirkulera fritt och konkurrera på lika villkor måste man dels kunna jämföra varor avsedda för samma ändamål med varandra och dels måste man kunna jämföra deras egenskaper mot kraven i byggreglerna. Varor som importeras eller exporteras måste vara CE-märkta för att få cirkulera fritt.

– Att vi i Europa inte alltid ställer krav på samma egenskaper och att vi inte heller har samma kravnivåer, gör det svårt att använda varor på en annan marknad än hemmamarknaden, menar Peter Bengtsson, vd för Sitac.

– Om man till detta lägger att man i varje land hittills provar och beräknar på sitt eget sätt kan man vara helt säker på vi jämför äpplen med päron.

Varje land har sina byggregler

Byggproduktdirektivet innehåller inte några gemensamma byggregler utan varje medlemsstat har sina byggregler. Däremot ska byggprodukterna, för att få säljas fritt i hela Europa, vara lämpliga att använda i byggnadsverk som uppfyller de väsentliga kraven i EU:s byggproduktdirektiv, i den mån medlemsstaten ställer sådana krav.

– I det europeiska systemet ska vi därför ha gemensamma produktstandarder, provningsstandarder och klassificeringssystem.

– Det gör det möjligt att jämföra produkter och dess egenskaper inbördes och mot varje medlemsstats byggregler på ett objektivt och från konkurrenssynpunkt neutralt sätt, hävdar Peter.

Standard utan kravvärden

– Man hör ofta att harmoniseringen

tar förskräckligt lång tid, men vi får inte glömma att det idag finns cirka 1000 provningsstandarder på europainivå.

– De allra flesta produkter provas numera på samma sätt och mot samma krav i hela Europa. Snacka om framgång! utbrister Peter.

När det gäller produktstandarder kommer vi att få lite problem i Sverige. För de flesta svenskar innebär nämligen ordet standard att man i ett dokument fastslår någon slags praxis eller miniminivå på väsentliga egenskaper. Detta är också fallet i en del harmoniserade specifikationer, men många innehåller inga kravvärden utan bara krav på att tillverkaren deklarerar värden på väsentliga egenskaper.

– För vissa egenskaper, som bara en eller få medlemsstater ställer krav på, räcker det att tillverkaren deklarerar att dessa egenskaper inte beaktats.

– Detta innebär att dessa egenskaper inte alls finns med i CE-märkningen, säger Peter.

Köparen får själv bedöma

En CE-produkt kan alltså, i en del fall, tillåtas vara hur bra eller dålig som helst. Kravet är att tillverkaren deklarerar hur bra eller dålig den är. Om nivån är tillräcklig eller inte måste köparen själv avgöra. Byggherren har också ansvar för att kravnivån inte underskrider byggreglerna.

– Detta kan verka förvirrande, men är lite lättare att ta till sig om man tänker sig att en harmoniserad produktstandard är ett dokument som i första hand innehåller gemensamma regler för hur man beskriver en produkt och dess egenskaper, snarare än ett dokument med ett antal minimikrav, berättar Peter.

Med ett gemensamt sätt att beskriva och klassificera produkter som är provade på samma sätt, kan man jämföra och välja produkter på lika villkor. Man kan också jämföra produkternas egenskaper mot kraven i varje lands byggregler.

Tre tekniska specifikationer

I Byggproduktdirektivet nämns tre olika sorters specifikationer mot vilka produkter kan CE-märkas.

1. Harmoniserad standard är en Europastandard som CEN (Comité Européen de Normalisation) tagit fram på uppdrag av EU-kommissionen. Cirka 600 harmoniserade produktstandarder som omfattar de flesta basprodukter är framtagna och beräknas ersätta motsvarande nationella standarder inom de närmaste åren.

2. Europeiskt tekniskt godkännande är en teknisk specifikation som bara gäller för en tillverkare och hans produkt. För att alla produkter ska kunna konkurrera på lika villkor måste det finnas en möjlighet att CE-märka även produkter för vilka det inte finns någon harmoniserad standard. Man kan ju t.ex. inte skriva en standard för innovativa produkter. Det är inte heller rimligt att ta fram en standard för en produkt med bara en eller få tillverkare.

Därför står det i Byggproduktdirektivet att för produkter för vilka det inte finns eller inom överskådlig tid beräknas finnas någon harmoniserad standard, kan man CE-märka mot ett europeiskt tekniskt godkännande.

3. Nationell standard som erkänts på gemenskapsnivå.

– Denna tredje möjlighet finns inte, fast bara lite, om ni förstår vad jag menar, småler Peter illmarigt. San-

nolikheten för att detta ska inträffa är försumbar.

Sammansatta produkter knepigare

Huvudspåret är alltså en harmoniserad standard. För de allra flesta "basprodukter" kommer det att finnas en harmoniserad standard.

– Men om man saluför en sammansatt produkt, tillverkad av CE-märkta produkter för att uppnå en eller flera egenskaper som delprodukterna inte har var för sig, har man per definition skapat en ny produkt som också ska CE-märkas, konstaterar Peter.

– I detta perspektiv inser man lätt att det aldrig kommer att finnas tillräckligt med specifikationer, såvida inte utvecklingen plötsligt avstannar helt.

Ett betongelement är en sådan produkt som tillverkas av CE-märkt ballast, cement, armering och eventuella tillsatsmedel (och vatten) och som har helt andra egenskaper än delprodukterna var för sig. Detta gäller om man saluför betongelementet.

– Om någon tillverkar samma element på plats är det ingen byggprodukt i Byggproduktdirektivets mening. Ett annat exempel är byggsatser för monteringsfärdiga småhus, påpekar Peter.

Då standard inte finns

För produkter för vilka det inte finns eller inom överskådlig tid beräknas finnas någon harmoniserad standard kan man begära ett europeiskt tekniskt godkännande av någon av Eotas medlemmar (European Organization for Technical Approval). Eota är en sammanslutning av Europas godkännandeorgan där Sitac representerar Sverige.

– Godkännandeorganet gör då en bedömning av de provningar, beräkningar och övriga verifikationer som ligger till grund för tillverkningen och utfärdar ett europeiskt tekniskt godkännande.

– Detta godkännande är en slags "harmoniserad standard" för just denna enskilda produkt och denna tillverkaren, upplyser Peter.

Oavsett om det finns en harmoniserad standard eller ett europeiskt tekniskt godkännande ska tillverkaren bestyrka överensstämmelse med specifikationen.

www.sitac.se

CE-märket garanterar inte att en byggprodukt har alla de egenskaper med de kravnivåer som krävs i svenska byggregler. Det gör däremot typgodkännandet.

Uppfyller bara deklarerade värden

För produkter som är känsliga från säkerhetssynpunkt krävs att ett s.k. anmält organ (tredjepartsorgan) dels certifierar produkten och dels certifierar och övervakar egenkontrollen. Denna process likar i många stycken det som förekommer vid typgodkännandet.

För en CE-märkt byggprodukt står CE-märket för att produkten överensstämmer med en harmoniserad teknisk specifikation och att den därmed får saluföras i Europa.

– CE-märket är bara en verifikation på att produkten uppfyller de nivåer på deklarerade värden som framgår av märkningen och tillhörande dokumentation.

– CE-märket garanterar inte att produkten har alla de egenskaper med de kravnivåer som krävs i svenska byggregler, betonar Peter.

Säkrare med typgodkända produkter

Till skillnad mot CE-märket så står dagens typgodkännande för att pro-

dukten har inte bara de egenskaper som erfordras, utan också erforderlig nivå på dessa egenskaper.

– Genom tillverkarförsäkran garanterar tillverkaren att produkten är identisk med den provade, allt under förutsättning att produkten hanteras och monteras enligt tillverkarens anvisningar.

– Det förekommer tyvärr allt för ofta att de godkända egenskaperna förstörs genom felaktig montering, tillägger Peter.

En mycket enkel metod att hindra detta är att till samrådsprotokollet bifoga (kräva) en kopia på typgodkännandebevis och monteringsanvisning. Då vet vi att dessa handlingar finns på plats, vilket dramatiskt ökar chansen för korrekt montage. Framför allt med tanke på att vem som helst lätt kan kontrollera såväl produkt som montage.

– All tillgänglig erfarenhet visar att risken för upptäckt har starkt positiv influens på beteendet, lovar Peter.